

XII. FEJEZET.

AZ ERKÖLCSI TÖKÉLETESEDÉS.

1. Az erények és a bűnök. — 2. A szenvedélyek. — 3. Az önzés. — 4. A jóra való ember jellemvonásai. — 5. Az önismeret.

Az erények és a bűnök.

887. Melyik a legkiválóbb erény?

„Mindenik erénynek megvan a maga értéke, mert mind haladást jelent a jó útján. Minden, a rossz hajlandóságokkal szemben tanusított, szándékos ellenállás erény. A legmagasabb fokú erény abban nyilvánul, ha valaki minden mellékgondolat nélkül feláldozza felebarátja javáért a maga személyes érdekeit. A legkiválóbb pedig az, amely a legönzetlenebb felebaráti szereteten alapszik.“

888. Vannak oly emberek, kik önként tesznek jót anélkül, hogy előbb le kellene küzdeniök valamely ellenkező érzésüket. Van-e ezeknek annyi érdemük a jóban, mint másoknak, kik kénytelenek előbb megküzdenni saját természetükkel és legyőzik azt?

„Akiknek nem kerül küzdelmükbe a jó tette, azoknál befejeződött az előmenetel. Küzdöttek ők valamikor és győztek jó érzelmeik, azért nem kerülnek megérőltetésbe. Tetteiket ezek nagyon egyszerűeknek találják, mert szokásukká vált minden jó. Tisztelnünk kell tehát őket, mint öreg harcosokat, kik küzdelemmel érdemelték ki rangjukat.“

„Mivel még távol vagytok a tökéletességtől, csodálkoztok az ily példák felett, mert ellentétben állanak a nagy többséggel. Annál inkább csodálkoztok felettük, minél ritkábban fordulnak elő. Tudjátok meg azonban, hogy a földnél magasabb világokon az a szabály,

ami nálatok kivétel. A jó érzelmek ott mindenkiben önként támadnak, mert csupán jó szellemek lakják azokat a világokat. Ott egyetlen rossz szándék is csak különös kivételképen fordulhatna elő. Ezért boldogok ott az emberek és a földön is époly boldogok lesznek egykor, ha már átalakult az emberiség és megértvén valódi értelmében a felebaráti szeretetet, gyakorolja is azt.“

889. Mi a legjellemzőbb ismertető jele a tökéletlenségnek a félre nem érthető hibákon és bűnökön kívül?

„A személyes érdek az. Gyakran olyanok az ei kölcsi tulajdonságok, mint valamely bőrtárgyon az aranyozás, mely nem állja ki a próbakövet. Lehetnek az embernek oly valódi tulajdonságai, melyek őt mindenki előtt jónak tüntetik fel; de bár haladást árulnak is el, nem mindenkor állnak ki bizonyos megpróbáltatásokat. Sokszor elég csupán a személyes érdekét érinteni, hogy felszínre kerüljön az illető alaptulajdonsága. Annyira ritka dolog a földön az igazi önzetlenség, hogy tüneményként megcsodálják, ha egyszer találkoznak vele.“

„Az anyagiakhoz való ragaszkodás általánosan ismert jele az alacsony fokozatnak, mert minél inkább csügg valaki földi javain, annál kevésbé fogja fel rendeltetését. Önzetlenségével ellenkezőleg azt bizonyítja, hogy magasabb szempontból tekint a jövőbe.“

890. Vannak olyan önzetlen, de gyenge ítélőképességű emberek, kik nem tudván okszerűen felhasználni vagyonukat, azt meggondolatlanul elpredálják. Van-e ezeknek valamely érdemük?

„Érdemük az, hogy önzetlenek; de nem szereztek érdemet azokkal a jó tettekkel, melyeket elmulasztottak. Amint erény az önzetlenség, úgy legalább is az ítélőképesség hiánya a meggondolatlan pazarlás. Nem azért adnak valakinek pénzt, hogy a sárba szórja; de azért sem, hogy erős vasládába zárja. Oly reábizott kínos az, melyről számot kell majd adnia. Kérdőre vonják azért a sok jóért, melyet tehetett volna és a sok könnyhullatásért, melyet megszüntethetett volna, ha

nem olyanokra pazarolja javait, kiknek szükségük sem volt rá.“

891. Hiba az, ha valaki földi jutalomért ugyan nem, de mégis abban a reménységben tesz jót, hogy majdan beszámítják neki a másvilágon és ezáltal jobb helyzetbe jut ottan? Árthat-e haladásának ez a gondolat?

„Felebaráti szeretetből kell jót tenni, azaz érdek nélkül.“

Minden embernek természetes vágya, hogy haladjon és kijusson jelen kinos helyzetéből. Hiszen maguk a szellemek is arra tanítanak minket, hogy e célt szem előtt tartva, gyakoroljuk a jót. Rossz-e mégis, ha azzal a gondolattal foglalkozunk, hogy az elkövetett jó által jobb állapotot remélhetünk?

„Semmiesetre sem rossz; de aki minden mellékgondolat nélkül teszi a jót és emellett csupán annak örvend, hogy ezáltal Isten és szenvedő felebarátja előtt kedves lesz: az a haladásnak oly fokáig jutott, honnan sokkal hamarabb éri el a boldogságot, mint az a testvére, ki nem szíve természetes melegtől indítva, hanem számításból teszi a jót.“ (894.)

Nem kellene-e különbséget tennünk a felebarátainkon végbevihető és amaz igyekezetünk között, mellyel hibáinkat jóvátenni iparkodunk? Tudjuk, hogy esekély értéke van jó tettünknek, ha azzal a gondolattal esekesszük, hogy beszámítják a másvilágon. Hibás-e azonban akkor is az igyekezetünk, ha azért törekszünk javulni, szenvedélyeinket legyőzni és jellemünket átalakítani, hogy közelebb jussunk a jó szellemekhez és emelkedjünk?

„Nem, nem. A jó tett alatt a felebaráti szeretetet értjük. Aki mindig azt számítgatja, hogy mit használhat neki minden jó tette, akár a jövő életében, akár e földön, az önző. Abban pedig semmi önzés nincs, ha az ember Istenhez közelebb jutni óhajtván, törekszik javulni. Hiszen ez az a cél, mely felé mindenkinek igyekezni kellene.“

892. Tudva azt, hogy földi életünk csupán ideiglenes tartózkodásunk és hogy főképen jövőnkkel kel-

lene foglalkoznunk: hasznos dolog-e oly ismeretek szerzésével vesződnünk, melyek csak tárgyakra és anyagi szükségletekre vonatkoznak?

„Semmi kétség benne, hogy hasznos, mert először is könnyebbséget szerezhettek vele testvéreiteknek, másodsor pedig gyorsabban emelkedhetik a szellemeitek, ha értelme is fejlődik. A földi haláltól az újabb testetöltésig terjedő időközökben annyit tanulhattok egy óra alatt, mint földeteken évek alatt. Semmiféle ismeret sem fölösleges, mert többé-kevésbé mindenik elősegíti a haladást, mivel a tökéletes szellemnek mindent kell tudnia. Az előmenetelnek pedig minden értelemben végebe kell mennie; minden szerzett fogalom elősegíti a szellem tökéletesbülését.“

893. Melyik bünösebb két oly gazdag ember közül, kiknek egyike bőségben élt születésétől fogva, másika pedig saját munkájával szerezte vagyonát és mindenik csakis önző célokra használta földi javait?

„Az a bünösebb, ki megismerkedett a nyomorral. Az tudja, mi a szenvedés, ismeri is azokat a fájdalmakat, melyeket enyhíteni nem törekszik. Nagyon gyakran azonban az illető már nem emlékszik átélt szenvedéseire.“

894. Számbavehető mentség-e az a senkinek hasznost nem tevő vagyongyűjtő részére, ha úgy okosodik, hogy így örököseinek annál többet hagyhat?

„A rossz lelkiismeret mentegődzése ez.“

895. Hasonlitsunk össze két fukart. Az egyik önmagától is megtagad mindent, még a legszükségesebbet is, és nyomorultan hal meg kincsei mellett. A másik csupán felebarátaival szemben fukar, magával szemben bőkezű, magától mit sem sajnál, ha kedvét és szenvedélyeit akarja kielégíteni; de a legcsekélyebb áldozattól is vonakodik, ha másoknak tehetne vele hasznot vagy jó szolgálatot. Csak kérjünk tőle szívességet, mindjárt kellemetlenül érzi magát. Szeszélyeinek kielégítésére azonban telik bőven mindenkor. Melyik vétke sebb e kettő közül és melyiknek lesz rosszabb dolga a szellemi világban?

„Az élvező bünösebb, mert önzőbb, mint a fukar.

A másik már részben el is vette büntetését fukarságáért.“

896. Hiba-e, ha vágyunk a gazdagságra, és azért óhajtuk, hogy jót tehezzünk általa?

„Dicséretreméltó érzés az, ha tiszta; de önzetlen-e az mindenkor? Nem rejlik-e mögötte semmiféle személyes vonatkozású gondolat? Nem magatok vagytok-e gyakran az az első személy, kinek leginkább óhajtok jót tenni? ”

897. Vétkezünk-e, ha tanulmányozzuk mások hibáit?

„Ha azért teszitek, hogy elítéljétek érte és nyilvánossá tegyétek: akkor nagyon büntetésre méltók vagytok, mert nincs bennetek felebaráti szeretet. Ha a saját okulástokért teszitek, hogy ugyanazokba a hibákba ne essetek, akkor néha hasznos lehet. Ne feledjétek el azonban, hogy a mások hibáival szemben tanusított elnézés oly erény, mely benne foglaltatik a felebaráti szeretetben. Mielőtt másnak szemére vetnétek tökéletlenségeit, gondoljátok meg jól, hogy bennetek mások nem fedezhetnék-e fel ugyanazokat a hibákat? Igyekeztek olyan tulajdonságokkal birni, melyek éppen ellenkezői azoknak, amelyeket másokban elítéltek; csak így lehet emelkednetek. Ha valakit fukarsággal vádoltok, legyetek bőkezűek; ha gőgösnek találjátok, legyetek alázatosak és szerények. A durvasággal szemben szelidséget tanusítsatok. Ha azt találjátok, hogy más kisínyeskedő, legyetek ti nagyok minden tekintetben. Szóval úgy viselkedjétek, hogy titeket Jézus a mondásával ne illethessenek: „Más szemében a szálkát meg-leli, de magáéban a gerendát észre sem veszi.“

898. Vétkezünk akkor, ha a társadalom sebeinek mélyére hatolunk és leleplezzük azokat?

„Attól függ, hogy milyen érzés indit erre valakit. Ha csak botrányt akar támasztani a szerző, akkor saját gyönyörüségére tár oly képeket az olvasók elé, melyek inkább rossz, mint jó például szolgálnak. A szellem ugyan helyesen ítélhet, de meglakolhat érte, ha abban leli örömét, hogy leleplezze a rosszat.“

Hogyan ítélhetjük meg ilyen esetben, hogy az író tiszta szándék és őszinteség vezérelte-e?

„Fölösleges szándékát kutatnotok. Ha jót ír, ve-
gyétek hasznát, ha hibázik, az lelkiismeretének esik ro-
vására és csakis reá tartozik. Elvégre is, ha őszinte
akar lenni, saját példájával erősítse meg az általa kitű-
zött irányt.“

899. Némely író oly szép és erkölcsös műveket
adott az emberiségnek, melyek az általános haladást
szolgálják, de maguk semmi hasznát sem vették e mű-
vek tartalmának. Érdemül tudják-e be nekik a szellemi
világban azt a jót, ami könyveik hatása volt?

„Erköcsöt hirdetni, de nem gyakorolni annyi,
mintha a magot gondozatlanul széjjelszórják. Mit ér
nektek a vetőmag, ha azt táplálástokra termőképesé
nem teszitek. Az ilyen emberek azért bűnösebbek, mi-
vel megvolt az értelmük, mellyel felfoghatták volna an-
nak az értékét, amit megírtak. Nem követvén a mások
elé tárt elveket, lemondtak arról, hogy valaha gyümöl-
csét élvezzék munkájuknak.“

900. Hibáztatható-e valaki azért, hogy tudja és
önmaga előtt be is vallja, hogy jó, amit cselekedett?

„Mivel tudomásának kell lennie arról, ha rosszat
tesz, épugy azt is kell tudnia, hogy jót tesz. Különben
nem is tudná, jól vagy rosszul cselekszik-e? Csakis ugy
képes jónak vagy rossznak tartani, azaz helyeselni vagy
nem helyesnek itélni minden tettét, ha azt Isten törvé-
nye, de főképen az igazságosság, a szeretet és könyö-
rületesség szerint mérlegeli. Nem lehet tehát senkit
kárhóztatni, ha felismeri, hogy diadalmaskodott rossz
hajlandóságain és meglegedést érez emiatt, ha ez őt
hiuvá és kérkedővé nem teszi; mert különben más hi-
bába esnék.“ (919.)

A szenvedélyek.

901. Rossz-e a szenvedély önmagában véve, holott
alapja benne rejlik a természetben?

„Nem. A szenvedély az akarattal párosult tulkapá-
sokban rejlik. Lehetőségét az ember csupán azért kapta,
hogy általa jó eredményt érjen el, és csak a vele való
visszélésből származott a rossz.“

902. Hogyan vonjuk meg azt a határt, melynél a
szenvedélyek már nem nevezhetők jóknak vagy rossz-
szaknak?

„A szenvedélyek olyanok, mint a paripa, mely
hasznos, ha uralkodunk fölötte, de veszedelmes, ha ő
uralkodik. Jegyezzétek meg, hogy a szenvedély akkor
válík ártalmassá, amikor többé nem vagytok képesek
uralkodni fölötte, és ezzel kárt okoztok magatoknak
vagy másoknak.“

A szenvedélyek emelő eszközök, melyek megtiz-
szerezik az emberi erőt és segítnek a Gondviselés ter-
vei kivitelében. Ha azonban az ember ahelyett, hogy
uralkodnék rajtuk, engedi, hogy azok kormányozzák
őt, féktelenekké lesznek. Ilyenkor az az erő, mellyel jót
tehetett volna, föléje kerekedve, őt magát tiporja el.

Minden szenvedélynek az alapja valamely termé-
szetes érzésben vagy szükségletben rejlik. Alapja tehát
nem lehet rossz, mivel a Gondviseléstől nyert egyik lét-
föltételünkből ered. A szorosabb értelemben vett szen-
vedély, valamely érzelmünknek vagy szükségérzetünk-
nek tulkapása. A tulkapásban rejlik és nem az okban.
A tulkapás pedig rosszá lesz, mihelyt bármiféle rossz
következménye van.

Minden szenvedély, mely az állati természet felé
tereli az embert, eltávolítja őt a szellemi természettől.

Minden oly érzelm pedig, mely az állati természet
fölé emeli az embert, a szellemnek az anyagon való
diadalát hirdeti és a tökéletesség felé vezeti őt.

903. Képes volna-e az ember mindenkör saját ere-
jével uralkodni rossz hajlamain?

„Képes volna, sőt gyakran igen csekély megeröl-
tetésbe kerülne győzelme; de hiányzik ehhez az akarát.
Hej, be kevesen erőltetik meg magukat köztetek!“

904. Nyujtanak-e a szellemek hathatós segítséget
az embernek, ha szenvedélyein óhajt uralkodni?

„Ha őszintén kéri a segedelmet Istentől és őrszel-
lemétől, akkor bizonyosan készséggel járulnak hozzá,
mert éppen ebben áll a jó szellemek hivatása. (459.)

905. Nincsenek-e olyan erős és ellenállhatatlan

szenvedélyek is, melyekkel szemben tehetetlen az akarat?

„Sokan azt mondják: akarok, de csak a szájukkal akarnak, mert akarnak ugyan, de jól esik nekik, ha nem érvényesül akaratuk. Mikor azt hiszitek, hogy nem vagytok képesek legyőzni szenvedélyeteket, akkor szellemetek alacsony fokozatánál fogva tetszeleg benne. Aki azonban igyekszik visszafojtani szenvedélyét, az megismerte már szellemi természetét. Az ilyen győzelem a szellem diadala az anyag fölött.“

906. Mivel lehet testi természetünk uralmát leghatósabban leküzdenünk?

„Ha megtagadjátok önmagatokat.“

Az önzés.

907. Mi a gyökere minden rossznak?

„Sokszor mondtuk már, hogy az önzés az. Ebből származik minden gonoszság. Tanulmányozzátok a bűnöket mind, és azt fogjátok tapasztalni, hogy valamennyi mögött ott rejtőzik az önzés. Bármennyit harcoljatok is a különböző bűnök ellen, kiirtani nem lesztek képesek, míg csak gyökerét nem támadjátok meg a gonosznak, s míg csak az okát el nem pusztítjátok. Ez legyen tehát a célja minden fáradozástoknak, mert ez a társadalom igazi fekélye. Aki jelen életében óhajt már közeledni az erkölcsi tökéletességhez, az irtson ki szívéből minden önző érzést; mert ez összeférhetetlen az igazságosság és a felebaráti szeretet érzelmével. Az önzés minden jó tulajdonságot semlegessé tesz.“

908. Személyes érdeken alapulván az önzés, igen nehéznek látszik, hogy szívéből teljesen kiirtsuk. Elérjük-e ezt valaha?

„Minél világosabban fogják az emberek a szellemi dolgokat látni, annál kevesebb értéket tulajdonítanak majd az anyagiaknak. Át kell majd alakítani az emberi intézményeket, melyek az önzés ösztönzői és fentartói. A nevelés feladata ez.“

909. Mivel az önzés az emberi nemtől el nem vá-

lasztható, nem állandó akadály-e az annak, hogy a földön kizárólag a jó uralkodhassék?

„Igaz, hogy az önzés a bennetek lakozó legnagyobb baj, de az a testetöltött szellemek alacsony fokozatával és nem magával az emberiséggel függ össze. Amint tisztulnak a szellemek az egymást követő testetöltések alatt, épügy szabadulnak az önzéstől, mint minden egyéb tisztatlanságtól. Nincsenek-e köztetek is olyan emberek, akik az önzéstől mentek és felebaráti szeretetet gyakorolnak? Sokkal több van ilyen, mint gondolnátok, de nem ismeritek őket, mert az erény nem akar feltűnni. Ha egy van, mért ne volna tiz is? Ha pedig tiz akad, miért ne lehetne ezer és ennél is több?“

910. Az önzés, ahelyett, hogy a művelődés arányában csökkenne, csak növekszik, mert ez úgy látszik táplálja és fentartja. Hogyan pusztíthatná tehát el az ok a hatást?

„A baj annál ijesztőbb, minél nagyobb. Sok rosszat kellene tehát okoznia az önzésnek, hogy az ember megértse kiirtásának szükséges voltát. Majd ha egyszer lerázzák az emberek a rajtuk uralkodó önzést: testvéreként fognak élni, kik egymást nem bántják, hanem kölcsönösen segítik, a közös összetartozandóság érzésétől indítva. Akkor az erős nem elnyomója, hanem támasza lesz a gyöngének. Szükséget látni pedig senki sem fog, mert mindenki az igazságosság törvényét követendi. Ilyen lesz a jó uralma. A szellemek ennek az előkészítésén vannak hivatva munkálkodni.“ (784.)

911. Hogyan irthatjuk ki az önzést?

„Az összes emberi tökéletlenségek közül az önzés az, melyet legnehezebb gyökerestül kiirtani, mivel az anyag befolyásával függ össze. Ezt a befolyást pedig az ember, közel állván még eredetéhez, nem volt képes leküzdeni. Törvényei, társadalmi szervezete és neveltetése mind hozzájárulnak e befolyás fentartásához. Az erkölcsi életnek az anyagi fölött való uralma és főleg az az ismeret, melyet a spiritizmus nyújt nektek a jövő valódi és nem a természetéből kivetkőztetett költött állapotról, fogja gyöngíteni az önzést. Mihelyt a jól megértett spiritizmus egyesül az erkölcsökkel és

a hittel, át fognak alakulni a szokások és az embereknek egymáshoz való viszonyaik. Az önzés azon a fontosságon alapszik, amelyet önmagunknak tulajdonítunk, azaz ismétlem, a jól megértett spiritizmus segítségével oly magas szempontból fogtok mindenre tekinteni, hogy a személyiség ugyszólván elenyészik a végtelenségben. Amint a spiritizmus ledöntötte azt a fontosságot, vagy azt legalább is annak mutatja a mi, szükségképen leküzdí az önzést.“

„Gyakran az teszi az embert önzővé, hogy éreznie kell mások sértő önzését és mert szükségesnek találja, hogy védekezzen ellene. Látva, hogy mások csak magukra gondolnak, kénytelen ő is magára többet gondolni, mint másokra. Legyen a könyörület és a testvériség alapja minden társadalmi intézményeknek és a népek s az egyesek egymáshoz való törvényszerű viszonyának. Akkor az ember látva, hogy már mások is gondoltak az ő személyére, sokkal kevesebbet fog önmagával foglalkozni. Szívesen fogja elviselni akkor azt az erkölcsi nemesítésére irányuló hatást is, melyet a jó példa és a másokkal való érintkezés gyakorol reá. Az önzés ez áradatával szemben valódi erényre van az embernek szüksége ahhoz, hogy képes legyen saját személyét megtagadni azok javáért, akik többnyire cseppet sem méltányolják eljárását. Eppen az ilyen erényesek előtt áll nyitva a mennyország kapuja s ezekre vár a kiválasztottak boldogsága; mert bizony mondom nektek, hogy az ítélet napján félreállítják azokat, kik csupán magukra gondoltak és mellőztetésük kínos lesz nekik.“ (785.)

Bizonyos, hogy mostanában az emberiség haladása érdekében dicséretreméltó törekvést tapasztalunk. Az ember sokkal inkább bátorítja, ösztönzi és tiszteli a jó érzelmeket most,¹ mint bármely más korban, de az önzés férgé még mindig fekélye a társadalomnak. Oly valóságos csapás ez, mely hatást gyakorol mindenkire, és melynek többé-kevésbé mindenki áldozata. Ugy kell

¹ Allan Kardec ezt a múlt század ötvenes éveiben írta.

A fordító.

tehát küzdeni ellene, mint valamely ragályos betegség ellen. Ezért az orvosok eljárását kell követnünk, azaz a baj forrását kell felkutatnunk. Keressük a társadalom valamennyi szervezetében, a családtól kezdve a népekig és a kunyhótól a palotáig, hogy mi a nyílt, vagy rejtett ok és befolyás, amely fölébreszti, fentartja és fejleszti az önzés érzését? Ha egyszer ismerjük az okot, az orvosság magától kínálkozik. Egyebet nem kell már akkor tennünk, mint küzdenünk kell valamennyi ellen; ha egyszerre mind ellen nem is lehetne, legalább egyenként. Így lassacskán kipusztítjuk a mérget. Talán hosszú lesz a gyógyulási folyamat, mivel számos az ok, de mégis lehetséges a gyógyulás. Végre is csak úgy fogunk célt érni, ha a baj gyökerét támadjuk meg, t. i. a nevelést. Nem arra a nevelésre kell azonban figyelmünket fordítani, mely a tanult embereket igyekszik szaporítani, hanem mely jó embereket igyekszik nevelni. A jól felfogott nevelés kulcsa az erkölcsi haladásnak. Majd ha ismerni fogjuk a jellemekkel való bánás módját, mint ahogyan ismerjük az értelmi képességeket, akkor úgy irányíthatjuk a jellemet, mint a kertész a fiatal növényt. Csakhogy sok tapintatot, tapasztalatot és mély megfigyelést kíván ez a művészet. Nagy tévedés azt hinni, hogy elég a tudomány, ha eredményt akarunk elérni. Ha valaki megfigyelné gazdag és szegény szülők gyermekét születésétől fogva és észlelné a vezetők gyengeségéből, gondatlanságából és tudatlanságából reájuk háruló sok káros befolyást; ha láthatná, hogy gyakran mennyire balul üt ki erkölcsi irányításukra a meg nem felelő eljárás, akkor nem esdálkozna azon, hogy annyi ferdeséggel találkozik a világon. Tegyük meg ugyanannyit az erkölcsért, amennyit az értelemért teszünk. Majd tapasztalni fogjuk akkor, hogy bár vannak esőkönyös természetek, mégis sokkal több az olyan, melynek csak helyes gondozásra van szüksége, hogy jó gyümölcsöt teremhessen. (872.)

Az ember boldog óhajt lenni, ami természetében rejlő érzés. Azért fáradozik szüntelenül földi helyzetének javításán. Keresi a bajok okait, hogy orvosolhassa

a bajt. Ha majd igazán belátja, hogy ez okok egyike az önzés, mely szülője a gőgnek, dicsváagnak, a bírás vágyának, az irigységnek, a gyűlöletnek és a féltékenységnek, melybe minden pillanatban belebotlik; ha látja, hogy az önzés az oka minden társadalmi zavar-
nak s vizálykodásnak és az öli meg bizalmi zavar-
szeriti őt arra, hogy állandóan védekező álláspontot foglaljon el felebarátjával szemben; végül pedig, ha tapasztalja, hogy az önzés képes a barátot is ellenséggé tenni: akkor meg fogja érteni, hogy boldogságával ez a bűn össze nem férhet. Tegyük hozzá, hogy saját biztonságával sem. Minél többet szenvedett általa, annál inkább fogja érezni annak a szükségét, hogy kiirtsa, mint valami ragályos betegséget, kártékony állatot, vagy más veszedelmet. Saját érdeke fogja őt erre ösztönözni. (784.)

Az önzés époly forrása minden bűnnek, mint a felebaráti szeretet minden érénynek. Ha boldog akar lenni az ember itt alant és a másvilágon, akkor minden törekvését arra az egyetlen célra irányítsa, hogy előlje az elsőt és fejlessze az utóbbit.

A jóra való ember jellemvonásai.

912. Miről ismerhetjük meg, hogy valaki igazán úgy halad-e, hogy általa a szellemek rendjében emelkednie kell?

„Emelkedését a szellem azzal mutatja, hogy földi életében minden tétével Isten törvényét tölti be és a szellemi életet már most előre megismeri.“

Az az igazi jóra való ember, aki az igazságosság és a felebaráti szeretet törvényét a legtisztább értelemben véve betölti. Lelkiismeretét vizsgálván az ilyen ember, azt kérdi véghezvitt tetteire vonatkozólag: nem sértette-e meg általuk ezt vagy azt a törvényt, nem tett-e rosszat, tett-e annyi jót, amennyire képes volt, nem lehet-e senkinek panasza reá, végül pedig, hogy épen úgy bánt-e másokkal, amint neki jól esnek, ha vele bánának?

Akit a könyörület és a felebaráti szeretet hat át, az a jót a jóért magáért cselekszi, nem várja, hogy vi-

szonozzák neki. Saját érdekét az igazságosságnak áldozza fel.

Testvért lát a ilyen mindenkiben, faj- és valláskülönbség nélkül, tehát jó, emberséges és jószándéku mindenki iránt.

Ha Isten őt gazdagsággal és hatalommal áldotta meg, akkor olyan adományoknak tekinti e javait, melyeket jóra kell felhasználnia. Nem kérkedik velük, mert tudja, hogy Isten, aki adta, vissza is veheti tőle.

Ha a társadalmi rend szerint mások tőle függnék, azokkal jószágon bánik, mert Isten előtt őket egyenlőknek tudja önmagával. Tekintélyét azok erkölcsi nemesítésére használja, nem arra, hogy gőgjével eltíporja felebarátait.

Mások gyöngéivel szemben türelmes, mert tudja, hogy magának is szüksége van mások elmzésére. Emlékszik Jézus ama szavaira: „Aki közületek bűn nélkül való, az vesse reá az első követ.“

A jóra való ember nem bosszuálló, mert Jézus példája szerint kész megbocsátani és elfeledni a sérelmet, s csupán a jót tartja emlékezetében. Tudja, hogy ő is csak úgy kaphat bocsánatot, amint másoknak megbocsátott.

Végül pedig embertársainak a természet törvényéből kifolyó minden jogát tiszteletben tartja, miként maga is azt óhajtja, hogy vele szemben ugyanezt tegyék mások.

Az önismeret.

913. Mi a leghathatósabb gyakorlati eszköz, hogy magunkat ebben az életben tökéletesítsük és ellenállhassunk a gonosz csábításának?

„Egyik ókori bölcs azt mondá nektek: „Ismerd meg önmagadat.“

Teljesen felfogjuk ennek a kijelentésnek a bölcseségét; csak hogy épen a magunk megismerése a legnehezebb dolog. Hogyan érzük el ezt?

„Tegyetek úgy, mint én tettem földi életemben. Minden este megvizsgáltam lelkiismeretemet és megkérdeztem magamtól végig tekintve tetteimen, nem mu-

lasztottam-e el valamely kötelességet és nem lehet-e valakinek panasza reám. Így jutottam odáig, hogy megismertem önmagamot és tudtam, mit kell magamon javitanom. Ha valaki minden este visszatekintene egész nap véghezvitt tetteire, kérdeve, mivel-e jót és nem tett-e rosszat? s ha egyuttal kérné, hogy Isten és őrző angyala ebben segítse: akkor erőt kapna tökéletesbüléséhez, mert higyjétek el nekem, Isten megsegítené. Intézzetek tehát kérdéseket magatokhoz és tudakoljátok, hogy mi mindent cselekedtetek s mi célból a felforgó körülmények között. Kutassátok, vajjon nem tettetek-e olyast, amiért mást hibáztatnátok, vagy amit nem mernétek bevallani. Kérdezzétek továbbá önmagotoktól: ha Istennek tetszenék engem e pillanatban elszólítani a szellemi világba, hol semmit sem lehet titokban tartani, nem kellene-e kerülöm ott valakinek a tekintetét? Vizsgáljátok meg, mit véthettek Isten ellen, továbbá felebarátaitok és végül magatok ellen. Feleleteitek vagy megnyugvást adnának, vagy arra inténének, hogy valamit jóvá kell tennetek.“

„Az önismeret tehát az egyéni fejlődés kulcsa. Azt fogjátok azonban kérdeni: De hogyan ítéljük meg önmagunkat? Nem téveszt-e meg minket az önszeretet, csökkentve és mentve hibáinkat? A fősvény egyszerűen takarékosnak tartja magát, a gögös pedig azt hiszi magáról, hogy csak méltóságteljes. — Nagyon is igaz mindez, de van mivel ellenőriznetek magatokat és az sohasem téveszt meg benneteket. Ha bizonytalanságban vagytok tettetek minőségét illetőleg, kérdjétek meg magatokat, hogyan bírálnátok el, ha ugyanazt más ember tette volna? Ha más részéről helytelennek tartanátok, ti is csak feddést érdemelték érte; mert Isten csak egy mérték szerint szolgáltat igazságot, nem kéféleképen. Igyekeztek megtudni azt is, mi véleménynek vannak mások tettetekről, sőt el ne mellőzzétek ellenségeitek nézetét se, mert azoknak éppen nem áll érdekükben, hogy szépítsék az igazságot. Isten gyakran azért állítja mellétek az ellenséget, hogy mintegy tükre legyen gyarlóságaitoknak, melyeket a jó barát tiszta őszinteséggel nem tárhatna elétek. Aki komoly akarattal törekszik megjavulni, az vizsgálja meg

lelkiismeretét, hogy kigyomlálhassa magából a rossz hajlandóságokat, mint kertjéből a burjánt. Csinálja meg naponként erkölcsi mérlegét, mint a kereskedő szokta mérlegelni veszteségét és nyereségét. Biztosítlak, hogy így minden nap gyarapodni fog a nyeresége. Amikor mondhatja, hogy a napot jól töltötte el: akkor nyugodtan alhatik és nem kell félnie a másvilágon való felbredéstől.“

„Intézzetek tehát tiszta és határozott kérdéseket magatokhoz. Ne féljétek meg is szaporítani azokat. Nagyon megéri azt a néhány percet az örök boldogság. Nem azzal a reménységgel dolgoztok-e minden nap, hogy öregségetekre megpihenhettek szerzeményetek segítségével? Nem erre a nyugalomra irányul-e minden vágyatok s nem é cél kedvéért vagytok-e képesek az ideiglenes fáradtságot és nélkülözéseket is elviselni? Mi ez a néhány napi földi nyugalom, melyet a test gyengeségei ugy is megzavarnak, ahhoz képest, ami az emberre várakozik? Nem volna-e érdemes ezért kissé fáradozni? Tudom, sokan mondják, hogy a jelen bizonyos, de a jövő bizonytalan. Épen ez az, amit kötelességünk kiirtani felfogástokból. Ugy igyekszünk azért megismertetni veletek az előttek felfoghatlan jövőt, hogy semmi kétség se maradhasson lelketekben iránta. Ezért hívtuk fel először figyelmeteket érzéseiteket megkapó jelenségek által és azért adunk nektek oktatásokat, melyeket mindnyájan hivatva vagytok terjeszteni. Ez volt a célja annak is, hogy tollba mondtuk nektek a Szellemeik Könyvét.“ (Ágoston.)

Sok hibát követünk el, amit nem szoktunk észrevenni. Ha azonban Szent Ágoston tanácsára hallgatva gyakrabban megvizsgáljuk lelkiismeretünket: tapasztalni fogjuk, hogy igen sokszor hibázunk, anélkül, hogy reá gondolnánk, mert nem kutatjuk tetteink természetét és rúgóját. A kérdő eljárás határozottabb valamely általános elvnel, melyet ritkán szoktunk önmagunkra alkalmazni. E kérdésekre minden kerülgetés nélkül, határozott igennel vagy nemmel kell válaszolni. Megannyi személyes bizonyíték minden felelet, melynek összegéből megállapíthatjuk, hogy mennyi bennünk a jó és a rossz.